

Arkadiusz Kołodziejczyk

"Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.", t. 1, red. Jerzy Maternicki; t. 2, red. Jerzy Maternicki i Leonid Zaskilniak; t. 3, red. Jerzy Maternicki i Leonid Zaskilniak, Rzeszów 2004-2005 : [recenzja]

Niepodległość i Pamięć 13/3 (24), 417-424

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w., t. I
pod red. Jerzego Maternickiego; t. II pod red. Jerzego
Maternickiego, Leonida Zaskilniaka; t. III pod red. Jerzego
Maternickiego, Leonida Zaskilniaka, Wydawnictwo Uniwersytetu
Rzeszowskiego, Rzeszów 2004-2005, ss. 263, 412, 463.

Jerzy Maternicki, czołowy badacz historii historiografii polskiej, autor licznych publikacji z tego zakresu¹, już w latach osiemdziesiątych stworzył na Uniwersytecie Warszawskim zespół badawczy pod swoim kierownictwem, grupujący naukowców z całego kraju, którego zadaniem było wszechstronne opracowanie dorobku historiografii okresu II Rzeczypospolitej. Wynikiem prac zespołu stała się publikacja pięciotomowej serii *Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej*², dwóch monografii poświęconych środowiskom – krakowskiemu i warszawskiemu³, a badania zostały omówione przez J. Maternickiego w trzech odrębnych artykułach⁴. Po przeniesieniu się na Uniwersytet Rzeszowski J. Maternicki utworzył międzynarodowy zespół badawczy pod nazwą „Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.”.

Zespół powstał w pierwszej połowie 2002 r. jako wynik współpracy historyków polskich i ukraińskich. „(...) Rychło uświadomiliśmy sobie (...), że Lwów, jako przedmiot badań historiograficznych, otwiera zupełnie nowe perspektywy badawcze. Wynika to z wielokulturowego charakteru miasta i rozwijającej się w nim historiografii. We Lwowie żyli i działali na niwie naukowej (także społecznej, politycznej, oświatowej) historycy polscy i ukraińscy, a także w różnych okresach – niemieccy, ormiańscy i żydowscy. Korzystali oni z tych

1 J. Maternicki, *Idee i postawy*. idem, *Warszawskie środowisko historyczne 1832-1869*, Warszawa 1970; idem, *Historia i historycy polscy 1914-1918; Studium historiograficzne*, Warszawa 1975; idem, *Wielokształtność historii. Rozważania o kulturze historycznej i badaniach historiograficznych*, Warszawa 1990; idem, *Warszawskie środowisko historyczne w okresie II Rzeczypospolitej*, Rzeszów 1999.

2 *Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej. Materiały konferencji naukowych w Krakowie i Lublinie 1984 i 1985 r.* pod red. J. Maternickiego, Warszawa 1985; Cz. II, *Materiały konferencji naukowych w Cedzynie i Białymstoku w 1986 i 1987 r.* pod red. J. Maternickiego, Warszawa 1987; Cz. III, *Materiały konferencji naukowej w Krakowie w 1988 r.* pod red. J. Maternickiego, Warszawa 1989; Cz. IV, *Materiały konferencji naukowej w Krynicy w 1989 r.* pod red. J. Maternickiego, Warszawa 1990; Cz. V pod red. J. Maternickiego, Warszawa 1990.

3 W. Marmon, *Krakowskie środowisko historyczne w latach 1918-1939*, Kraków 1995; J. Maternicki, *Warszawskie środowisko historyczne...*

4 J. Maternicki, *Polskie środowisko historyczne w latach 1918-1939*, „Kwartalnik Historyczny”, 1986 nr 1, s. 163-185; idem, *Regionalne środowisko historyczne jako przedmiot badań historiograficznych*, „Przegląd Humanistyczny”, 1987 nr 11, s. 91-101; idem, *Polskie badania nad środowiskami historycznymi. Założenia, organizacja, rezultaty*, ibidem, 1995 nr 3, s. 151-163.

samych warsztatów pracy naukowej, nierzadko spotykali się na posiedzeniach tych samych towarzystw naukowych i często publikowali swoje prace w tych samych wydawnictwach. To ich zbliżało. Wiele też dzieliło. Narastające z czasem antagonizmy narodowe ograniczyły pola współdziałania, prowadziły do zaostrenia sporów i polemik. Lwowskie środowisko historyczne nie było także jednolite pod względem metodologicznym i warsztatowym. Istniały w nim zawsze różne nurty; obok historiografii profesjonalnej i półprofesjonalnej uprawiane było dziejopisarstwo amatorskie, często o charakterze popularyzatorskim lub zgoła publicystycznym – taką charakterystykę środowiska historycznego Lwowa nakreślił J. Maternicki. – Wszystko to zmieniało się w czasie, głównie pod wpływem bodźców zewnętrznych, a więc przemian społecznych, politycznych i kulturalnych, zachodzących w Galicji i mieście Lwowie, ale także – zmian wewnętrznych w samej historiografii, zarówno powszechnej jak też polskiej, ukraińskiej, niemieckiej, ormiańskiej czy żydowskiej. Lwów nie był nigdy historiograficzną wyspą, uprawiana w nim historiografia miała nie tylko wymiar lokalny, ale także ogólnopolski, ogólnoukraiński, ogóln żydowski i ogólne – europejski⁵.

Mimo pewnych trudności już we wrześniu 2002 r. zespół liczył 20 badaczy – 17 Polaków i 3 Ukraińców. W dniach 10 i 11 grudnia tego roku odbyła się w Rzeszowie I międzynarodowa konferencja naukowa „Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.”, zorganizowana przez Zakład Historii Historiografii i Metodologii Historii Instytutu Historii URz. Wzięło w niej udział 40 osób reprezentujących ośrodki naukowe Krakowa, Lublina, Rzeszowa, Torunia, Warszawy, Łucka i Drohobycza. W 2004 r. zespół badawczy kierowany przez J. Maternickiego liczył już 24 historyków polskich, 15 ukraińskich oraz jednego żydowskiego mieszkającego we Lwowie. Z zespołem podjęło współpracę także 2 historyków niemieckich.

Cztery referaty przedstawione na konferencji w grudniu 2002 r. oraz przygotowane na kolejną konferencję, planowaną na koniec września 2003 r., stały się podstawą pierwszego tomu serii *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* Otwiera go referat J. Maternickiego, przedstawiający program badawczy dotyczący środowiska historycznego Lwowa ostatnich dwóch stuleci (s. 15-28), następnie ten sam autor scharakteryzował polskie badania nad lwowskim środowiskiem historycznym w XIX i XX w. (s. 29-64). Z kolei prof. Leonid Zaszkiłniak ze Lwowa przybliżył ukraińskie badania lwowskiego środowiska historiograficznego XIX – XX wieku (s. 65-78, tłumaczenie z j. ukraińskiego na j. polski). Tą część publikacji zamykają rozważania Jana Pomorskiego (UMCS w Lublinie) pt. *Historia historiografii, jej dzień dzisiejszy i perspektywy* (s. 79-98).

Część II otwiera artykuł Petera Lundgreena (Bielefeld) – *Uniwersytet Lwowski i jego historycy (1784-1914): perspektywa porównawcza niemieckiego i au-*

5 J. Maternicki, *Wstęp*, [w:] *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.*, t. I pod red. J. Maternickiego, Rzeszów 2004, s. 9.

striackiego rozwoju, który został zgłoszony na wspomnianą konferencję w 2003 r. (przełożoną ze względów organizacyjnych). Tłumaczony z niemieckiego artykuł zasługuje na uwagę choćby ze względu na przytoczenie obszernej literatury i 11 tabel zawierających wiele cennego materiału poznawczego. Następnie Joachim Rohlfes (Bielefeld, także tłumaczenie z niemieckiego) omówił niemiecką dydaktykę historii w XIX wieku w kontekście oczekiwań państwowo-politycznych, perspektywy naukowo-historycznej i wymagań pedagogicznych (s. 126-149). Karol Olejnik z Poznania scharakteryzował badania nad polską historią wojskową we Lwowie w II połowie XIX i początkach XX stulecia (s. 150-161).

Publikację dopełniają *Studia i szkice*, stanowiące rezultat indywidualnych inicjatyw badawczych. Mariola Hoszowska (Rzeszów) przedstawiła swoje rozważania o traktacie dotyczącym stosunków polsko-niemieckich Ignacego Lubicz-Czerwińskiego (1769-1834), pozostającym w zbiorach rękopisów Ossolineum (s. 165-177). Z kolei Dorota Malczewska-Pawelec (Katowice) opisała miejsce i rolę Śląska w badaniach historyków lwowskich, wspomnianego I. Lubicz-Czerwińskiego i Henryka Schmitta, działającego w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XIX w. Następnie Eugeniusz Koko (Gdańsk) omówił poglądy Franciszka Rawity-Gawrońskiego (1846-1930) dotyczące problemów metodologicznych historii oraz scharakteryzował uwagi tego badacza na temat własnego piarstwa historycznego (s. 195-204), Paweł Sierżęga (Rzeszów) przedstawił artykuł pt. *Józefa Białyni Chołodeckiego portret własny*, Władysława Szulakiewicza (Toruń) dała przegląd zainteresowań badawczych lwowskich historyków oświaty i wychowania lat międzywojennych (s. 222-232), a Joanna Pisulińska (Rzeszów) dokonała analizy 149 doktoratów historycznych obronionych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza w latach 1918-1939 (s. 233-249). Tom zamyka debiut naukowy – z pewnością udany – Ewy Guściory-Szeloch (Rzeszów) poświęcony Żydom i ich roli w dziejach Polski w pracach Szymona Askenazego.

Tom drugi pod redakcją J. Maternickiego i L. Zaskilniaka obejmuje referaty i komunikaty wygłoszone na II Międzynarodowej konferencji naukowej „Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.”, zorganizowanej w Rzeszowie w dniach 2-3 października 2003 r. Na konferencji wystąpiło 11 historyków z Rzeszowa, 8 ze Lwowa, 3 z Warszawy i po jednym z Drohobycza, Iwano-Frankowska, Krakowa i Torunia, w sumie 15 wystąpień polskich, 9 ukraińskich i jeden polsko-żydowski. Część pierwsza obejmuje dwa wystąpienia poświęcone problemom metodologicznym i warsztatowym: J. Maternicki przedstawił programowy referat „*Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX w.*” – *koncepcja dzieła, jego kształt metodologiczny i wydawniczy*. „Celem naszych wysiłków będzie przypomnienie czołowych postaci lwowskiego środowiska historycznego i ich najbardziej znaczących osiągnięć naukowych. W ten właśnie sposób – a więc przez pryzmat biografii twórczych – chcemy ukazać Lwów jako ważny ośrodek badań historycznych w Europie Środkowowschodniej, podkreślić wielokulturowy charakter lwowskiego środo-

wiska historycznego (...) – podkreślił autor. – (...) Dzieło to stanie się zapewne najważniejszą publikacją Zespołu, swoistym ukoronowaniem jego wysiłków badawczych. Można się spodziewać, że właśnie ta praca przyciągnie uwagę nie tylko historyków historiografii, ale także szerszego grona czytelników”⁶. W aneksach J. Maternicki przedstawił listę 36 historyków zakwalifikowanych do „Złotej księgi...” (27 polskich i żydowskich, 9 ukraińskich i ukraińsko – polskich) i zmodyfikowaną w trakcie konferencji listę 39 historyków. Dzieło ma ukazać się w 2006 roku. W drugim referacie archiwistka Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego we Lwowie – Halina Hromowa – poinformowała o zasobach archiwum dotyczących lwowskiego środowiska historycznego (s. 27-32, w j. ukraińskim).

Epokę późnego Oświecenia i dobę romantyzmu prezentuje część II tomu (s. 33-81). Są to komunikaty: Agnieszki Kawalec (Rzeszów) poświęcony lwowskiemu okresowi działalności naukowej Franciszka Siarczyńskiego (1758-1829); M. Hoszowskiej o I. Lubicz-Czerwińskim oraz Wita Górczyńskiego (Warszawa) o podręcznikowych zarysach dziejów Polski H. Schmitta (1817-1883). Dobie pozytywizmu i neoromantyzmu (około 1865-1918), stanowiącej „złoty” okres dziejów historiografii lwowskiej, poświęcono aż 12 tekstów – referatów i komunikatów (s. 83-294). Witalij Telwak z Drohobycza przeanalizował teksty metodologiczne wydrukowane w „Kwartalniku Historycznym” do 1914 r. (j. ukraiński); Stefan Ciara (Warszawa) opisał sytuację archiwów lwowskich w dobie autonomii Galicji, Jerzy Motylewicz (Rzeszów) dokonał oceny środowiska historycznego archiwów lwowskich w latach 1870-1939 pod kątem dorobku naukowego; Alfred Toczek (Kraków) omówił dorobek historyków lwowskich lat 1860-1918 w zakresie historii Kościoła, a Andrzej Meissner (Rzeszów) przybliżył nauczycielski nurt badań nad historią wychowania we Lwowie w XIX i na początku XX wieku.

Z kolei Katarzyna Błachowska (Warszawa) omówiła badania nad Rusią średniowieczną historyków lwowskich przełomu XIX i XX w.; J. Pisulińska przedstawiła problematykę żydowską w pracach historyków tzw. lwowskiej szkoły historycznej; Jerzy Centkowski (Rzeszów) ocenił dorobek Ludwika Finkla jako dydaktyka historii. Oksana Ruda ze Lwowa poświęciła swój tekst Ludwikowi Kubali, jego twórczości naukowej i poglądom na stosunki polsko – ukraińskie w XVII w. (j. ukraiński); Jakub Chonigsman (Kijów) i Wacław Wierzbieniec (Rzeszów) przedstawili wyniki swoich badań archiwalnych nad lwowskim okresem życia Mojżesza Schorra (1874-1941), zaś Wasyl Pedycz (Iwano-Frankowsk) zajął się dokonaniem Michała Hruszewskiego (Michajło Hruszewskij 1866-1934). Tą część zamykają rozważania L. Zaskilniaka na temat stosunków pomiędzy historykami ukraińskimi i polskimi na przełomie XIX i XX w. (dwa ostatnie teksty w j. ukraińskim).

6 Idem, „Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX w.” – koncepcja dzieła, jego kształt metodologiczny i wydawniczy, [w:] *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa...*, t. II pod red. J. Maternickiego, L. Zaskilniaka, Rzeszów 2004, s. 17.

Część poświęconą okresowi II Rzeczypospolitej (s. 297-397) otwiera artykuł Romana Ławrećkija (Lwów) o organizacji studiów historycznych na Uniwersytecie Lwowskim w latach 1918-1939 (j. ukraiński), następnie Zdzisław Budzyński (Rzeszów) przybliżył dokonania szkoły społeczno-gospodarczej Franciszka Bujaka na UJK; W. Szulakiewicz dokonała analizy instytucjonalizacji lwowskiej historii oświaty i kultury, a Oleksij Suchyj (Lwów) skupił swoją uwagę na Stepanie Tomaszewskim (1875-1930) jako przedstawicielu „państwowego” nurtu w historiografii ukraińskiej (j. ukraiński). Konstantyn Kondratiuk (Lwów) poddał analizie dorobek Iwana Krypjakiewicza w zakresie historii Ukrainy (j. ukraiński); Ołeh Pawłyszyn (Lwów) omówił działalność i strukturę Towarzystwa Badania Obrony Lwowa i Województw Południowo- Wschodnich w latach 1928-1939 (j. ukraiński), zaś P. Sierżęga scharakteryzował wydawnictwo lwowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego – „Ziemia Czerwieńska” (1935-1938). Tom zamyka rozprawa Włodzimierza Bonusiaka (Rzeszów) ukazująca losy historyków lwowskich – Polaków w latach II wojny światowej. Spośród 70 historyków lwowskich zmarło, zostało zamordowanych lub zginęło w walce – 25, przeżyło wojnę i osiedliło się w Krakowie – 9, Wrocławiu – 12, Toruniu – 4, pozostało we Lwowie – 3, zasiliło inne ośrodki naukowe lub podjęło pracę poza szkolnictwem wyższym – 14, nie wróciło po wojnie do kraju – 3. To swoisty bilans dramatycznych dziejów lwowskiego środowiska historycznego w latach 1939-1945.

„Publikowane w niniejszym tomie materiały mają zróżnicowany charakter. Obok minimonografii i pogłębionych studiów problemowych, będących rezultatem wieloletnich badań, spotykamy teksty informacyjne, a także różnej rangi szkice i przyczynki źródłowe, bilansujące jedynie pierwszy etap szeroko zakrojonych prac badawczych – podkreślił J. Maternicki. – Jesteśmy przekonani, że wszystkie teksty, zamieszczone w oddanym teraz do rąk Czytelników tomie, niezależnie od ich ciężaru gatunkowego, przybliżają do lepszego poznania wielokulturowej historiografii lwowskiej XIX i pierwszej połowy XX w. (...) Publikacja niniejsza jest owocem coraz bardziej zacieśniającej się współpracy historyków polskich i ukraińskich. Jesteśmy przekonani, iż przypomnienie wspólnych niejednokrotnie korzeni historiografii obu naszych krajów, przyczynić się może nie tylko do pogłębienia wzajemnych kontaktów naukowych, ale także do budowania mostów łączących nasze narody – teraz i w przyszłości”⁷.

W 2004 r. Zespół badawczy J. Maternickiego, którego współprzewodniczącym został L. Zaskilniak, liczył już 40 historyków, w tym 15 z Ukrainy (Lwów, Drohobycz, Iwano-Frankowsk). Większość referatów i komunikatów publikowanych w trzecim tomie wydawnictwa *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.*, była prezentowana na III Międzynarodowej konferencji naukowej pod tą samą nazwą, zorganizowanej w Rzeszowie w dniach 28 i 29 września 2004 r. Część artykułów, które znalazły się w zbiorze stanowi kontynuację rozważań z dwóch poprzednich tomów serii, „część jednak

7 Idem, *Wstęp*, [w:] *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa...*, t. II, s. 12.

ich autorzy podejmują problematykę nową, zaniedbaną w dotychczasowych badaniach historiograficznych. Obok tekstów przyczynkarskich, wzbogacających przecież istniejącą wiedzę na temat poglądów czy działalności naukowej poszczególnych historyków, zamieszczamy studia i szkice bardziej ambitne, o charakterze problemowym, rzucające nowe światło na rozwój wybranych subdyscyplin historycznych czy miejsce i rolę lwowskiego środowiska historycznego w polskiej nauce historycznej XIX i XX w.” – czytamy we Wstępie pióra J. Maternickiego⁸.

Trzeci tom omawianej serii wydawniczej zawiera 31 tekstów zgrupowanych w czterech częściach: I *Zagadnienia ogólne, metodologiczne i warsztatowe* (s. 15-80); II *Późne Oświecenie i Romantyzm* (s. 81-172); III *Pozytywizm i Neoromantyzm* (s. 173-361); IV *II Rzeczpospolita* (s. 363-463). Istotną modyfikację stanowią krótkie streszczenia w języku ukraińskim po tekstach polskich i w języku polskim po tekstach ukraińskich. Część I grupuje pięć rozpraw. Otwierają ją rozważania Władysława A. Serczyka (Rzeszów) na temat dawnego Lwowa historyków, Lwowa XIX i połowy XX w.; J. Maternicki pokusił się o charakterystykę polskich szkół historycznych we Lwowie XIX w. – monarchicznej (naruszewiczowskiej), republikańskiej (lelewelowskiej), oraz szkoły Ksawerego Liskego, obalając mit o istnieniu odrębnej „szkoły historycznej lwowskiej”. Podobnie w swym szkicu kwestionuje istnienie takiej szkoły Tomasz Pawelec (Katowice). Dwa następne teksty – H. Hromowej (Lwów – w j. ukraińskim) oraz W. Szulakiewicza poświęcone zostały materiałom archiwalnym dotyczącym lwowskiego środowiska historycznego.

Część II początkuje rozprawa Mychajło Krila (Lwów – w j. ukraińskim) o nauce historycznej we Lwowie przełomu XVIII i XIX w., następnie A. Kawalec przybliża dokonania Franciszka Siarczyńskiego (1758-1829) jako badacza epoki Zygmunta III Wazy; D. Malczewska-Pawelec pisze o Śląsku w twórczości historycznej Karola Szajnochy (1818-1868); P. Sierżęga omawia obraz Litwy i jej związków z Polską w piśmiennictwie H. Schmitta, na koniec M. Hoszowska kreśli wizerunek kobiety w lwowskich podręcznikach historii Polski XIX w.

Okresom Pozytywizmu i Neoromantyzmu poświęcono aż 13 rozpraw. A. Tocek omawia czasopiśmiennictwo historyczne Lwowa w latach 1867-1918; S. Ciara skupia się na badaczach nauk pomocniczych historii na Uniwersytecie Lwowskim przed 1918 r. Igor Czarnowół (Lwów – j. ukraiński) przybliża polsko-ukraińską współpracę przy organizacji Zjazdu Archeologicznego we Lwowie w 1885 r.; jego rozważania dotyczą próby politycznego zbliżenia między Polakami a Ukraińcami. L. Zaszkilniak przedstawia oceny historyków ukraińskich odnośnie dziejów Polski i historiografii polskiej przełomu XIX i XX w. (j. ukraiński); W. Telwak podejmuje próbę przedstawienia ocen jakim podlegała ukraińska nauka historyczna i historycy ukraińscy na łamach „Kwartalnika

8 Idem, *Wstęp*, [w:] *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.*, t. III pod red. J. Maternickiego, L. Zaszkilniaka, Rzeszów 2005, s. 9.

Historycznego” do 1914, zaś O. Ruda pisze o ukraińskim ruchu narodowym połowy XIX w. w ocenie polskich historyków Lwowa przełomu XIX i XX wieku (obie rozprawy w j. ukraińskim).

Następnie E. Koko po raz kolejny przybliżył Czytelnikom F. Rawitę-Gawrońskiego, charakteryzując jego stosunek do historiografii ukraińskiej na przełomie XIX – XX w., z kolei ks. Stanisław Nabywaniec (Rzeszów) skupił swoją uwagę na osobie biskupa Juliana Pelesza (1843-1896) – historyka Kościoła grekokatolickiego; A. Meissner przedstawił dokonania naukowe Antoniego Danysza (1853-1925) – historyka wychowania, a W. Wierzbieniec opisał lwowski okres życia i działalności Majewa Bałabana (1877-1942); O. Suchyj (j. ukraiński) skoncentrował się na działalności społecznej i naukowej Hilarego Świącickiego (Iłariona Swiencickyjego), a Jan Tyszkiewicz (Warszawa) – na dokonaniach Adama Szelałowskiego (1873-1961) w zakresie badań nad dziejami Chazarów. Zamyka tę część tekst Violetty Julkowskiej (Poznań) – *Obraz przeszłości w pracach historycznych i literackich* Władysława Łozińskiego.

Drugiej Rzeczypospolitej poświęcone są rozprawy: Rafała Stobieckiego (Łódź) – *Metafora Polski Jagiellońskiej w twórczości Ludwika Kolankowskiego*; Katarzyny Błachowskiej (Warszawa) – *Dzieje Rusi w badaniach historyków lwowskich dwudziestolecia międzywojennego*. Następnie W. Pedycz scharakteryzował Myrona Kordubę (1876-1947) jako badacza historii Ukrainy, a K. Kondratiuk omówił krajoznawczy dorobek M. Korduby; R. Ławrec’kyj przedstawił stan badań i wykłady historyczne na Wydziale Prawa UJK (trzy ostatnie pozycje w j. ukraińskim). Tom kończą rozprawy: Jolanty Kolbuszewskiej (Łódź) – *Historia kultury jako samodzielna dziedzina badawcza a lwowskie prace Jana Ptaśnika*; J. Pisulińskiej – *Sprawa obsadzenia katedry historii Polski na UJK w 1936 r.* oraz O. Pawłyszyna dotyczący studiów lwowskich badaczy w latach 1919-1939 nad dziejami Kościoła obrządku wschodniego.

„Publikacja niniejsza jest kolejnym świadectwem coraz bardziej pogłębiającej się współpracy historyków polskich i ukraińskich – stwierdził J. Maternicki. – Razem poszukujemy prawdy o dziejach wielokulturowej historiografii lwowskiej. Czynimy to po to, aby zbliżyć do siebie nasze narody, lepiej się poznać i zrozumieć”⁹.

Trudno jest odnieść się do tak szeroko zakrojonych badań, których wynikiem jest – jak dotychczas – trzynomowa seria, zawierająca 71 różnego typu tekstów. W związku jednak z projektowanym na rok bieżący kolejnym tomem, należy sformułować kilka sugestii i uwag, które wszakże w żadnej mierze nie podważają dokonań kierowanego przez prof. Jerzego Maternickiego Zespołu badawczego. Nieodzowne są streszczenia artykułów – sugerowałbym nawet ich rozszerzenie, gdyż publikacja nie może być przeznaczona tylko dla badaczy, a język ukraiński w Polsce jest znany przez bardzo niewiele osób; podobnie nie jest szeroko znany język polski na Ukrainie (poza – oczywiście – Lwowem i okolicami). Trochę po macoszemu potraktowano w pierwszych trzech

9 Ibidem, s. 11.

tomach serii krąg badaczy związanych ze lwowskim Ossolineum; na liście historyków zakwalifikowanych do „Złotej Księgi...” znaleźli się wprawdzie August Bielowski (1806-1876), od 1869 r. dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich i Wojciech Kętrzyński (1838-1918) dyrektor od 1876 r., ale nie poświęcono tej jakże zasłużonej dla historii lwowskiej (i – naturalnie – polskiej) placówce osobnej rozprawy, podobnie Bielowskiemu czy Kętrzyńskiemu. Do „Złotej Księgi...” wprowadziłbym także Ludwika Bernackiego (1882-1939), dyrektora Ossolineum w latach 1918-1939¹⁰. Warto również zauważyć Stanisława Wasylewskiego (1885-1953). Niezależnie od faktu, że doktoryzował się w 1932 r. na Uniwersytecie Poznańskim, uprawiał głównie eseistykę historyczną, ale jest przecież autorem tak „lwowskich” prac jak Lwów (z cyklu Cuda Polski) wydanej w 1931 r. (wznowienie w 1990) i *Pod kopułą lwowskiego Ossolineum* – wspomnień wydanych dopiero po jego śmierci w 1958 r. Dziwi nieco brak w Zespole choćby jednego historyka z Wrocławia...

Na koniec należy pogratulować prof. Jerzemu Maternickiemu wielkich – już widocznych – wyników pracy Jego Zespołu, powstałego i działającego dzięki żelaznej konsekwencji i ogromnemu zaangażowaniu jego Kierownika, jak również oczekiwać na dalsze publikacje. Uniwersytetowi Rzeszowskiemu – w pierwszej kolejności Instytutowi Historii – wypada zaś podziękować za podjęcie i wspieranie tak cennej inicjatywy.

Arkadiusz Kotodziejczyk

10 Mają oni wprawdzie swoje biografie: por. K. Korzon, *Ludwik Bernacki, bibliolog i edytor*, Wrocław 1974; Idem, *Wojciech Kętrzyński 1838-1918. Zarys biograficzny*, Wrocław 1993.